

A PEU DE VERS

Allò que queda

FRANCESC PARCERISAS

Del foc i de la cendra

Cèlia Viñas Olivella

Mixtàlia/Consell de Mallorca

Palma de Mallorca, 2006. 161 pàgines

Pistes falses / Pistas falsas

Joan-Elies Adell

La Garúa

Santa Coloma de Gramenet, 2006. 149 pàgines

El cas de la poeta Cèlia Viñas (Lleida, 1915-Almeria, 1954) és, fins a cert punt, el d'una incògnita literària. La seva enorme dedicació pedagògica, l'allunyament físic i idiomàtic de Mallorca i de Catalunya durant la postguerra, la seva mort prematura, ens deixen amb la incertesa d'haver de valorar la seva producció poètica per unes primeres obres de joventut, escrites entre 1935 i 1939, i pel retorn sobtat al català, pels volts de 1950, a sol·licitud dels seus amics (entre els quals calia comptar-hi noms tan importants com Sanchis Guarner o Josep M. Llompart). Pertanyent a la generació trasbalsada per la guerra, la personalitat i activitat incessants de Cèlia Viñas la van convertir en un dels eixos del món lletraferit de la Universitat de Barcelona i de la Mallorca republica-

na (al costat dels seus bons amics Bernat Vidal o Bartomeu Rosselló-Pòrcel), i després de l'Almeria de la postguerra, on trià d'ensenyar havent aconseguit el número 1 a les posicions de la seva promoció i, en part, per calmar l'ambient de revenges polítiques a què es trobava sotmesa la seva família. Els deu anys i escriu que va passar a Almeria, on es va casar, van deixar una petja important a la vida cultural de la ciutat, un dels instituts de la qual duu actualment el seu nom. Tots aquests detalls i d'altres, acompanyats d'una bibliografia força interessant (una monografia sobre l'autora de F. Galera publicada el 1991 per l'Institut de Estudios Almerienses, els estudis de Maria Payeras i de Margalida Pons, el número de la revista *Lluc* de l'any 1994) apareixen a l'estudi de la professora Cèlia Riba Viñas que serveix de presentació a aquesta edició, recull de l'obra catalana de la poeta Cèlia Viñas.

Allò que el lector trobarà sorprenent en l'obra d'aquesta autora és l'ús d'un registre poc habitual en la poesia catalana: el lirisme popularista. Com diu l'editora, la influència de Lorca hi és ben marcada, i l'allunya del tipus de referents populars o de cançó intel·lectualitzada de Salvat-Papasseit o de Tomàs Garcés. L'element sorprenent,

gairebé surreal, hi té un pes difícil de relacionar amb altres corrents literaris (no veig que se la pugui emparentar ni a J.V. Foix, ni a Carles Sindreu ni a d'altres autors d'una brillantor molt més exigent i rebuscada). L'ús d'elements inesperats, que serveixen per donar força i volada a un tema previsible, segurament provenen d'aquesta tradició espanyola del la generació del 27, que Cèlia Viñas coneixia bé: "El peix de l'ombra s'enfila | pel tronc nuós de la parra" ("La sesta") "Cada finestra un mirall | i, al cantó, ganivetada. | ¿On és casa meva, amic? |—A les teulades!" ("Cançó de l'oronella"). Evidentment no tota la seva poesia té avui el mateix interès, però aquesta posició *diferent* de Cèlia Viñas ens fa pensar en quina podia haver estat l'evolució de la tradició més delicada i intel·ligent de Carner o Agelet i Garriga en contacte amb aquest lluminós popularisme andalús de Lorca o Alberti. La incògnita no queda resolta, és clar, però l'obra aplegada a *Del foc i la cendra* ens fa sospitar resultats no exempts de bellesa.

A mig segle de distància, un altre professor de literatura —ara de teoria de la literatura—, premiat, antologat i traduït, ens dona un nou llibre que sembla dur-nos —dur-lo— a una cruïlla difícil. *Pistes falses* de Joan-

Elies Adell (Vinaròs, 1968) és un llibre programat, "orgànic i construït", o com diu Túa Blesa al pròleg, un text "modern dins la postmodernitat". Jo diria que aquest afany de construcció és allò que en alguns moments alenteix la lectura i ens fa dubtar sobre la distància *real* entre la veu que apareix als poemes i els textos mateixos. La "felicitat | que ara s'apila rara entre el desordre" tan bon punt és reconeguda sembla que hagi de ser analitzada (així en gaire bé tota la VI part: "Quasi una poètica"), amb la qual cosa aquell mantenir-se "intacte | a la freqüentació de la vida" esdevé una amenaça real. És la intel·ligència del poeta allò que, en la desorientació, potser el salva. El salva, de moment, perquè li permet de tenir desperta la consciència de la realitat traslladada als versos, i perquè ni la seva condició falsa i/o efimera no li oculta que aquesta és, entre algunes altres, una de les poques formes de perdurabilitat de la memòria. Aquest saber que "a fora tot sembla interpretar-te" redimeix, encara que la literatura sempre sigui una reacció exagerada davant els avatars de la vida. Les "pistes falses" a què al·ludeix el títol, són les d'aquesta "poesia | ficció de la veritat", però també vull creure que són l'única confiança que els lectors tenim que paga la pena de cercar alguna pista autèntica que ens permeti aproximar-nos a aquesta ignota veritat. Potser, en definitiva, aquest "raonar el dolor" i "voler aprendre més coses | sobre els altres" és allò que justifica haver arribat en una cruïlla de l'escriptura: pràcticament totes les pistes són falses, però sospitem que n'hi ha una d'autèntica, on ens salva la paraula.